

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana

PALMA.—FEBRER DE 1922

SUMARI

I. Dels anys que visque a Mallorca l'escultor Adria Ferra, per *D. Vicens Furió*.

II. Elecció d'un home encarregat de llensar a mar les sutzures que trobarà excepte fems, per la Ciutat. 1497, per *D. P. A. Sanxó*.

III. Beneficis de la parroquia de Santa Cruz (continuación), per la copia: *D. Agustín Cañellas*.

IV. Enterraments y Obits del Real Convent de Sant Domingo de la Ciutat de Mallorca (continuación), per *D. Jaime de Oleza y de España*.

V. Historia del Colegio de Ntra. Sra. de Montesión, de la Compañía de Jesús, de la ciudad de Mallorca (continuación), per la copia: *P. Martín Gualba, S. J.*

Dels anys que visqué a Mallorca l'escultor ADRIÀ FERRAN (1)

SENYORES Y SENYORS:

Un dia de l'any denou, el P. Miquel Alcover, qui té tant d'entusiasme per aquestes conferències, me pregà li cercàs una persona o altra qui volgués parlar aquí de l'escultor conegut per l'Adrià.

Amb molt de gust vaig posar fil a l'agulla, anant amb l'embaixada a alguns amics ben indicats per a sortir airosos del compromís, però a la primera escamesa meua s'arruxaren les mosques, deixant me amb el convenciment de que no hi havia res que fer.

En vista del fracàs de les meues gestions, desitjant complatre de totes maneres el Pare Miquel, me vaig oferir voluntari per a fer

passar a les orelles d'aquest auditori les notícies que jo pogués obtenir referents a l'estada a Mallorca d'aquell escultor.

Per a complir el meu oferiment, he espipellat, d'obres publicades, lo poc que he trobat profitós. He prèss arreu d'un feix de manuscrits, que cercant cercant he pogut haver dins arxius particu'ars i altres que no ho son, i lo mateix he fet amb un aplec de notícies que m'ha anat donant, tant com li venien a la memoria, l'escultor D. Guillem Galmés, persona respectable i seria, qui essent jove havia treballat a l'obra d'esculptura de D. Josep Lladó, deixeble de l'Adrià.

I ara que he manifestat d'on procedeix lo que sé de l'escultor objecte d'aquest acte, i per lo tant tenu concixement del crèdit que mereixen les meues paraules, donaré fi anit a l'escarada que vaig emprendre un dia de l'any denou.

*
**

Es una ametlla qui s'adreça, quant aquí parlam d'art, d'art nostro de segles pasats, el que no surta a rotllo un dels noms de tres artistes, molt coneguts entre noltros, i que son anomenats amb certa veneració.

Si mos trobam davant una d'aquelles grans parets de les cases senyoriales de Ciutat, plenes de quadros, i en veim qualcún que se distingeix sobre els demés, tant pel dibuix correcte com pel color, o per la pinzellada franca i segura, sia un retrat, sia motiu relligiós o bíblic o mitològic, quasi sense voler pensam en el pintor Guillem Mesquida, atribuint-li l'obra. Si el quadro es un paisatge qui'ns apareix superior an els altres, per lo ben acabat, per la lluminositat del seu cel i delicadesa de tons

(1) Conferència donada en el Museu Diocesà el dia 26 del actual.

d'últim terme, sonarà tot d'una el nom del pintor Femenja, considerant-lo autor de la pintura admirada. Si en lloc de tractar-se de quadros, l'obra objecte de l'atenció es una estàtua religiosa, o certs treballs de talla ornamental que impensadament trobarem de més bondat que les obres que ordinàriament solem veure, acusant un escultor gens vulgar, en aquest cas l'artista anomenat serà l'Adrià.

En Mesquida i En Femenja ja sabem que eren dos pintors mallorquins, i que l'Adrià era un escultor de molt de nom entre noltros, autor d'un sens fi d'obres que a Mallorca es conserven, valencià segons uns, català segons altres.

No essent fill d'aquesta illa l'Adrià per força havia d'esser vengut de fora. ¿Quant vengué? ¿D'on vengué? ¿Que va fer a Mallorca? Respecte d'aquests punts ara veurem les clariques que he trobades.

* * *

L'any 1807, Napoleó Bonapart, Emperador dels francesos, amb l'excusa d'invadir Portugal per esser aliada d'Inglaterra amb la qual guerrrejava, va omplir Espanya de tropes seues. L'any següent aquell Emperador amb un altre pretexte va fer anar a Baiona la família Reial Espanyola, disposant quant la tengué allà, que fos internada dins França. Aqueix fet com tots sabem va esser la causa d'aquell memorable dos de Maig, començament se pot dir, de la guerra de l'Independencia. Aquesta guerra no acabá fins al cap de sis anys, durant los quals, els espanyols sense distinció de sexes ni categories, combateren així com pogueren, els invasors qui s'eren fets amos d'una bona part de la nostra península.

An aquesta illa no hi arribaren els soldats d'En Napoleó. Es ver que teniem una petita esquadra Inglesa que nos guardava les espatlles, però si no hi posaren els peus aquells soldats, i amb ells els desastres de la guerra, varen arribar-mos els esquits de bona manera.

A les ciutats invadides pels francesos hi feia molt mal estar, lo mateix que a les que estaven en perill d'esser-ne servides. Els espanyols de cap manera se conformaven d'esser governats per un rei estranger, per Josep Bonapart, nomenat per l'Emperador son herma. Fogien d'aquells llocs, d'una ciutat passaven a altra, d'un poble a un altre poble, sempre per estar lluny d'aquella gent; i quant prou havien

corregut, l'únic lloc segur era Mallorca, on hi vengueren tants de refugiats, que calculen si arribaren a coranta mil.

En el mes de Juriol de l'any vuit començaren a venir inválits de la guerra, i altres persones que l'olor de pólvora els acubava. Feia por la gent que s'entregava. Títols de Castella, generals, bisbes, canonges, freres, monges, industrials i comerciants, que establiren aquí les seues industries i negocis, homes de carrera, artistes i comedians, gent de tota casta.

Eren tants els personatges que vengueren, que als primers, l'Ajuntament els vesitava per donar-los la benvinguda; però l'eixam que comparagué va esser tant gros, que aquella corporació deixá córrer la cerimonia com article de luxe, d'abast impossible.

Mallorca va esser invadida per gent de totes parts, d'Andalucia, de Valencia, d'Aragó i sobre tot de Catalunya, d'on en vengué tanta, que l'any de major invasió el batejaren amb el nom de «any dels catalans.»

Mentres hi va haver aquell excés de gent en aquesta illa, els queviures escassejaren i anaren a un ull, tot se pagava com un ou a un sou, i que n'hi hagués.

Qui vulga sebre ben espinzellat, lo que passá durant aquells anys, pot acudir a l'obra *Mallorca durante la primera revolució* d'En Miquel dels Sants Oliver, que sia al Cel. Jo referent an aquest tema, no tenc mes que dir, que entre els catalans que cercaren refugi a Mallorca hi havia l'escultor Adrián Ferran, conegut entre noltros per l'Adrià.

* * *

Cap document he trobat, ni crec que n'exisquesca, que mos diga quin dia ni tant sols quin any vengué a Mallorca l'Adrià; arribava tanta gent que va passar com un de tants.

Creuen que va venir l'any 1808. Es molt possible que així fos, i m'ho fa pensar el haver rebut dit escultor dia 39 de Juny de l'any 1810, sis unces d'or que li havien entregades a compte del llit de la Mare de Deu que a les hores feia per la Parroquia de Sant Jaume; i si es cert que abans d'aquest llit ja havia feta a Mallorca una altra obra d'importancia, hem de creure que efectivament l'any vuit ja era en aquesta illa.

I en quant a si era català o valencià, aquí se son dites les dues coses, que jo he sentides, i no sols les han dites sino que s'han escrites

essent de lamentar que el Sr. Baró de Alcañís en el seu Diccionari Biogràfic d'Artistes Valencians sortit a llum l'any 1887, hi enclogués l'Adrià, per haver-ho sentit a dir, creient-ho de bona fè, quant se trobava a Mallorca essent Governador Civil de Balears, anys abans de publicar aquell Diccionari.

Però els que estaven en lo cert, eren els que deien que l'Adrià era de Catalunya, com ho demostra la partida de batisme existent a l'Arxiu de la Parroquia de Vilafranca del Penedés, a on consta que dia 19 d'Octubre de 1774 va venir al mon, que el batejuren dia 25 posant-li per noms Adrià, Felix i Pere, i que sos pares foren Josep Ferran, criat del senyor Baró de la Barra, i Teresa Valiès.

Si l'Adrià va néixer l'any 1774, quant vengué a Mallorca tenia trenta dos anys, dels quals no'n sé ni una paraula. Jo no me he escorcollat lo referent al temps que va estar amb els nostros avis. Lo que havia fet abans de venir, i lo que va fer després d'haver s'en anat, ho deix pels vilafranquins, per si n'hi ha qualqún que vulga emprendre aquesta tasca.

Per més que no ho haja trobat escrit, se pot assegurar que arribà a Mallorca, en un de tants llauts o xabecs que feien la travesia de Barcelona aquí, estibats de passatgers; i no sé com ni com no, que va anar a establirse a una botiga, que hi havia al recó de la plaça del Carme, al mateix lloc on hi ha la casa que era del pintor decorador D. Pere Llorens, i allà va obrir el seu primer obrador. Més envant se va mudar de casa, posant lo a una entrada al cap davall del carrer dels Moliners a mandreta entrant pel de Sant Miquel.

Aquesta casa figura a nom de l'Adrià, a una relació de propietaris i mides de frontis de les cases de Ciutat, feta amb motiu d'un impost per a contribuir al cost de l'alumbrat per oli, que se inaugurà l'any 1812. Va correspondre pagar a cada propietari 9 diners per palm de frontis. La casa de l'Adrià en tenia 153.

L'Adrià a Mallorca va trobar el terreny ben dispost per fer-hi feina a les totes.

Els esculptors que mos deixaren aquelles imatges de Sants, que se veuen per tota Mallorca en els retaules dels nostros temples, algunes d'elles molt passadores, amb les característiques propies de l'estil barroc que llavors imperava, figures amb la roba volant caprixosament, on l'esculptor podia fer ús de la seua fantasia, aquells ja no existien; i els seus successors

pareixia que higuessen perduts els papers: l'art de l'esculptura se trobava en completa decadència. Així va esser, i no es de estranyar, que encara no obri l'Adrià el seu obrador, començassen a ploure encarrecs de feines a voler.

El seu taller era d'una gran importancia: va arribar a tenir vint i dos homes que hi feien feina, alguns catalans, i entre aquets una filla seua que li deien Ramoneta. També tenia un fill que pintava miniatures, i als derrers anys ajudava a son pare. A més d'esculptura de tota classe, treballaven en fusteria i construcció de mobles.

Es molt curios, per fer referencia al taller de l'Adrià, un document que diu així:

«Relacion jurada que presenta para el pago de la Contribucion extraordinaria de Guerra Adrian Ferran Profesor de Escultura y Estatuaría Expatriado residente en esta Ciudad.»

Importe de los trabajos de su profesión . . .		Rou 16000
Baxas		
Censo anual de la casa que ocupa	Rou 2033	
Maderas que tiene que emplear	2000	
Jornales de los oficiales	9600	14'033
Herramientas de su arte	400	
		Rou 1967

«Esta es la cantidad que me queda líquida, y por ser la verdad lo firmo en Palma a 24 de Abril de 1812. - Adrian Ferran.»

No vull posar en dubte que l'Adrià en aquesta relació diu la veritat. Si era així com manifesta ell, se podria calcular l'importancia que tenia el seu obrador. A primera vista pareix que no era molta; però hi ha que tenir en compte el preu dels jornals i de les llenyes en aquell temps. Hi ha que fixar-se que per eines hi posa quatre cents reials, que avui serien al voltant de mil, que son molts de reials per eines d'esculptor, i de fuster.

L'Adrià era homo de pocs amics, amb els seus treballadors no hi anava de verbes. Quant en prenia un de nou i li veia agafar la gòbia o la pedra de bronyir, ja sabia de quants de punts se calçava, i si no era del seu gust, sense solfes, en sec, li deia que se'n podia anar per allà on era vengut, que podia pendre el portal, i no tenia que recapitolejar. Hi havia que cercar feina a un altre lloc on no mirassen tant

prim. Fent-ho d'aquesta manera l'Adrià va arriplegar un floret de fadrins de primera que el secundaven; així se comprèn que les obres que sortien de ca seua, semblassen totes fetes de la mateixa mà del mestre.

Entre els treballadors mallorquins que se distingiren fent feina amb ell, hi havia En Josep Lladó i En Miquel Borrás. Aquests varen ésser coneguts com a deixebles de l'Adrià, i quant aquest se'n va anar de Mallorca, posaren taller propi, establint se En Lladó en el carrer dels Oms, i en Borrás al cap d'amunt de la costa de Sant Domingo. Tots dos havien après alguna cosa del mestre, però ni l'un ni l'altre li arribaren ni de molt.

Quina fesomia era la del Adrià ho sabriem si se conservés un retrato al oli que li va fer un pintor italià que hi havia en aquell temps a Mallorca, qui nomia Pedrolí, on l'escultor estava posat en cos de camisa modelant un boceto de fanc, però aquell retrato no se sap per on para; a pesar d'aixó així mateix en tenc algunes notícies de així com era ell.

L'Adrià era de talles regulars, ni gran ni petit, tenia els ulls vius. Pel carrer quant caminava, ho feia amb grans braçades; en el seu trato era bastant esquerp, poc comportivol; les seues costums no eren dolentes; faner ho era com ell totsol.

En idees polítiques i religioses figurava entre els liberals partidaris de la Constitució: era dels avençats, i aixó en aquells temps de revoltines entre blancs i negres, va ésser causa de que els contraris li donassen alguns disgusts.

Conten que una vegada aquells anaren a ca seua per apoderar-se dels papers que pogués tenir de propaganda dels seus ideals. El susto que va prendre va ésser gros, lo manco que es cregué era que anaven a tirar-lo cap avall per l'escala. Però aquella gent prest va quedar aconortada, l'homo los doná quatre llibres que tenia prop i l'estol par'í cap a un altra part a repetir la mateixa feta.

Lo succet mo't bé podria haver estat aquell dia de l'any 1814, que els reaccionaris més exaltats, anant amb un carro on hi duien un fogó i una especie de capell de trona molt gros posat demunt devall, anaven a les cases dels liberals i dels sospitosos de tals, per recullir els exemplars de la Constitució, llibres i diaris que trobassen, els quals tiraven al fons d'aquella trona, que no era sortida de ca un capel'ler, sino d'una botiga de vendre plats i olles.

Una altra vegada anant en companyia del seu deixeble Lladó, qui en idees anava be amb el mestre, se trobaren un dia de seregata amb un estol dels contraris, que vulgues no vulgues, de males retranques, los feren cridar «visca la fe.»

Fins aquí les notícies que tenc de l'Adrià homo. Lo que he pogut sebre de l'artista es lo que ara podreu escoltar si no acabau la paciència.

Com escultor, l'especialitat de l'Adrià, allà on ell se distingia, a pesar de fer molt bé l'estatuaria piadosa, era en l'esculptura d'adorno, aplicada a l'art relligiós i al mobiliari.

L'elegancia dels fullatges rinxolats, fullatges fent reguinyols, fets per ell, no tenen companyó. Les flors i fulles tallades de mà de mestre son d'una bellesa qui encanta, i les plomes estan tratades tant lleugerament, que fa l'efecte que l'oratge les ha d'engronsar.

Els mobles, modelos de correcció i bells com ells tots sols, agermanaven juntament amb el més depurat gust del primer Imperi, una gran comoditat, com ne son bona mostra els que encara existeixen. Les imatges de Sants, a mes del caracter mistic que les donava, com se pot observar a la major part de les que hi ha a les esglésies de Mallorca, acusen una atenta observació del natural, condició que falta a altres del mateix temps.

En aquesta illa, com he dit abans, hi va fer molta feina, sobre tot obres per esglésies, però a mes de les conegudes com originals seues, n'hi han atribuïdes mo'tes d'altres.

Jo no més faré menció d'aquel'es que tenc seguretat foren fetes en el seu taller, bé per haver trobat algun document fent ne referencia, o bé perque el seu estil está ben patent, i a més ho confirmen notícies trameses d'unes persones a altres.

Les primeres obres que va fer l'Adrià a Mallorca estaven destinades a l'Església dels Cartoixos de Valldemossa, i a la Parroquia de Sant Jaume de Ciutat; al pareixer unes i altres les estava fent al mateix temps.

Començaré parlant de les de Cartoixa, per ésser algunes d'aquestes, segons diuen, les que primer sortiren del taller de la plaça del Carme. Pel compte que es conserva d'elles, del qual m'ha donada copia el seu possessor, he pogut sebre que aquelles obres eren les següents.

Quatre capitells de columna; dues mènsu-

les; les estatués de Sant Bru, de Sant Joan i la del Patriarca Sant Josep; cent cinquanta vuit palms de moldura; les branques per illuminar els Sants; dotze definicions de caoba pel cadirat, mènsules i florons per el mateix.

Tots aquests treballs plegats valien mil quatre-cents vint i quatre lliures, les figures dels Sants n'havien costades trescentes cada una.

L'any mil vuitcents tretze li devien els frares cartoixos encara sicentes quinze lliures. Dia 10 de Janer de dit any el Prior, que ho era Fr. Bru Montaner, se comprometé pagar a l'Adrià fins a rescabalar-se, trenta lliures cada mes, que va acceptar l'acreeedor, firmant un i altre un compromís. A pesar d'aquest, dia 25 el Prior envià a l'Adrià una somada d'oli que valia coranta dues lliures devuit sous i sis diners. Dia 5 d'Agost li entregaren docentes lliures, i sis quarteres de blat a trenta sous la barcella, o sien cinquanta quatre lliures. Al final del compte hi ha dues notes que diuen aixís:

“Dice el Sr. Adrià que falta en la cuenta el valor de dos antorchas por alumbrar S. Joseph con 6 luses, haun no se han entregado su valor son 80 u.”

“Como i tambien no se han entregado las 4 que van en cuenta para alumbrar S. Joan Bapta. y N. P. S. Bruno, tiene orden que si las puede vender a otro; las venda al mismo precio pues no estamos haora para su pago.”

D'aquest compte i notes que l'acompanyen, se desprèn que en aquell temps els frares de Cartoixa, no estaven molt sobrats de doblers, i que el blat i l'oli anaven a bon preu.

Ara diré alguna cosa referent a dues de les figures que hi ha en el compte. L'altre, o sia el Sant Josep no existeix, sols queda el Bon Jesus nin, que ha estat fins fa poc temps dins un nitxo darrera l'altar major d'aquesta esglesia. El Sant Patriarca diuen que va resultar molt gros pel nitxo on estava destinat i no l'hi posaren. Tant gros era que essent de roba encolada, quant li posaren el manto remull d'aigo cuita, ho feren amb un ternal; donat el pès que duia i la seua grossaria, no hi havia manera de posar-le-hi. Pel tamany del Bon Jesus, que molts haureu vist, se pot calcular lo que era el Sant Josep.

La que crida més l'atenció de les altres figures que hi ha en el compte, la més acertada, aquella on l'artista va estar més inspirat es la de Sant Bru. El millor elogi que s'ha fet d'aquesta obra artistica es de Madame Aurora

Dupen, coneguda per George Sand, que l'any 1838 va residir a Cartoixa, donant escándol amb les seues costums dins aquella casa de Deu on el reculliment i el silenci hi havien reinat durant tants d'anys.

Dita senyora escrigué lo que segueix a «Un Hiver a Majorque», fent referencia an aquell Sant: «les mans admirablement estudiades tenen un moviment d'invocació piadosa i d'una gran afflicció, la cara era vertaderament sublim de fè i de dolor.» Això ho diu una escriptora d'idees antirreligioses. La de Sant Joan es una figura correcta, ben estudiada, per ventura un poc academica. No diu als que la miren lo que la de Sant Bru.

Aquestes dues imatges l'any 1835 passaren de la veneració dels devots, al poder de la pols que les va cubrir, per haver hagut d'abandonar ca seua els bons cartoixos, gracies an aquell Decret d'En Mendizabal expulsant els frares dels seus convents.

Les dues figures romangueren d'aquella manera dins l'esglesia de Cartoixa fins a l'any 1840, per haver-hi haguda una bona persona, qui se proposà fer-les netes de la pols i teranyines, que havien aplegades durant cinc anys. Aquella persona caritativa va esser D. Josep Diez Imbrechts, Intendent a Mallorca de la Junta d'enagenació d'edificis i efectes de convents suprimits, qui s'havia passat pel cap duresen a la Seu de Cadiz, (supòs que ell seria d'allà) i dit i fet, posà una comunicació al President de la Junta Superior, que residia a Madrid, demanant-ho, compromentent-se a pagar els gastos del transport. Aquest President va enterar als Ministres corresponents de lo que es demanava, aquests ho comunicaren a la Reina Governadora, i la Reina amb una Reial Ordre va dispondre: *“que no debe privarse de las mencionadas efigies a la Diocesis en que i a la que han pertenecido, y en vista de la conveniencia de su traslación de la Cartuja de la Aldea de Valldemosa a otro punto donde reciban el culto correspondiente y luzcan su merito artistico, se ha servido resolver sean trasladadas a la Catedral de Mallorca.”* i el senyor Diez Imbrechts que havia moguda la llebra, es de creure que no quedaria molt content de la resolució de la Reina.

En vista de dita Reial Ordre el Vicari General Governador de la Mitra D. Joan Muntaner, per malaltia i ausencia del Sr. Bisbe Perez de Hirias, ho va comunicar al Cabildo, oferint-

se a pagar els gastos de translació. Cabildo va designar per intervenir en això els Canonges Don Joan Ferrá i Don Guillem Descallar, i l'any 1840 aquelles dues imatges varen esser col·locades dins la capella de Sant Pere de la Seu nostra, una a cada banda de l'altar on se poden veure i venerar.

Quant tornaren obrir l'església de Cartoixa, no sé quin any era, en fa més de cinquanta, en el lloc on hi havia hagut Sant Bru i Sant Joan de l'Adriá, i posaren dues reproduccions fetes per l'escultor Don Marc Llinás, i aquestes son les que hi ha avui.

A més de dites dues figures l'Adriá va fer per Cartoixa, una Mare de Deu dels Dolors i una Beata Catalina Tomás; la Mare de Deu está dins el nítxo principal del retaule de l'altar major, i la Beata dins el de sobre. La Dolorosa amb el Bon Jesus mort, es un grupo en el que es fixen els turistes que visiten aquell lloc. Demunt l'altar hi ha un Sant Cristó petit que també ho es. Aquestes obres encara que no figuren en el compte del qual tenc copia, sempre han estat considerades originals de l'Adriá.

De Cartoixa passarem ara a la Parroquia de Sant Jaume.

La primera obra que va emprendre per dita Església fou el llit de la Mare de Deu d'Agost, que tots haureu vist un any o altre durant la vuitada de la seua festa, llit molt vistós i on s'observa que l'artista que el concebé no era un adozenat, sino tot lo contrari.

Aquesta obra va costar setcentes setanta lliures o sien dos mil cinc cèntes seixanta sis pessetes i cèntims, cantitat que va cobrar a partides de sis unces avall. Les darreres, que foren tres, les va rebre dia 20 de Novembre, i dia 15 de Desembre li entregaren 26 lliures com a complement del total.

Amb aquelles setcentes setanta lliures no hi entrava la figura de la Mare de Deu, que no la va fer fins a l'any següent, com ho demostra un recibo de dia 1.º de Juriol, de cinquanta duros de plata a compte d'ella, in un altre de dia 21 d'Agost de seixanta, com a complement.

No tenc la seguretat que els cent deu duros que sumen les dues partides, fos lo que va costar dita obra. Podia faltar-me el recibo d'alguna altra partida. El detall d'esser els ropatges de l'Assumpta de roba encolada, procediment que suprimeix molta feina de gobía, fa creure si aquell podria esser el seu preu; pero en canvi notícies que tenc em fan pensar si podria

haver costat bastant més. Conten que l'Adriá no s'aconortá vestint un desnúu, bé de proporcions, pero sols mig desbastat, com s'acostuma en aquests cassos, sino fent-lo tant estudiat, tant correcte, que als que presenciaven l'operació de posar-li la túnica i el mantell, les feia llàstima que tot aquell treball, aquella obra d'art tant ben acabada, hagués de desapareixer devall una miserable tela abeurada d'aigua cuita. La Mare de Deu morta de Sant Jaume es una de les figures més acertades que va fer l'Adriá, es d'una bellesa i un misticisme extraordinaris.

Dues obres més d'importancia va fer l'Adriá per Sant Jaume: una fou la capella de la Puríssima, i l'altra uns candeleros de set branques. Se coneix que el Sr. Rector que hi havia en aquella Parroquia, que ho era D. Francesch Rul·lan, estava encarinyat amb aquell escultor.

Diuen que la figura de la Puríssima que hi ha al seu altar, l'havia duita feta l'Adriá quant vengué a Mallorca, i segons lo que es diu, aquell Sr. Rector l'adquirí i llavors li encarregá l'altar. M'ho fa creure així, el que en els comptes de tot lo que va fer per Sant Jaume, que están detalladíssims, pesa per pesa, moldura per moldura, no hi figuri dita estatua.

Per les dues obres dites, l'altar i els candeleros, l'Adriá anava rebent cantitats a compte, però quant el senyor Rul·lan va voler sebre el preu d'una feina i altra, resultá que valien les dues més doblers d'els que creia, i ho trobá car. La capella, els candeleros i altres cosetes que havia fetes, valien 1735 duros.

El pagador i el cobrador varen tenir varies entrevistes per veure si es posaven d'acort, però no ho conseguiren; per aixó l'Adriá va comissionar un amic seu catalá que li deien Don Bruno Petrus, perque arreglás aquest assumpto, donant-li facultats per a rebaixar docents duros de tot el compte. Amb aquesta proposició hi va venir a bé el Sr. Rector, prometent que en tornar de Soller, on s'en anava, pagaria la cantitat de que era deutor; promesa que no va poder cumplir, perque quant va venir d'aquell poble, deixá aquest mon per a sempre, entregant l'ànima a Deu dia 10 d'Octubre de 1814.

Va esser hereva del difunt una germana seua D.ª Juana-Maria. L'Adriá va fer tots els medis per cobrar d'aquesta senyora, pero no pogué arribar ni a una treseta, i cansat d'esperar va posar-li una demanda an el Tribunal de Comerç del Reial Consulat de Mar i Terra, dia 30 de Juny de l'any 1819.

El Consulat de Mar i el seu Tribunal se va establir a Mallorca per *Real Cédula de Don Carlos IV* de 7 d'Agost de 1800, donada a *San Ildefonso*. Dita Cédula compren 57 regles o articles. La segona regla determina com estarà compost i diu: *Habrà un prior, dos consules, diez conciliarios ect*, i la regla 27 disposa: *El Prior y consules, o dos de los tres, formarán el Tribunal con jurisdicción y facultat privativa para conocer y terminar todas las diferencias y pleitos que ocurran entre Hacendados, Comerciantes, Mercaderes, ect*. Com l'assumpto de que tratam quedava comprès dins aquesta regla, per això hi va intervenir dit Tribunal.

V. FURIÓ

(Continuad).

ELECCIÓ D'UN HOME

ENCARREGAT DE LLENSAR A MAR

LES SUTZURES QUE TROBARÁ,

EXCEPTE FEMS,

PER LA CIUTAT

(1479)

Die jous xv mensis julii anno a natiuitate Domini M.^oCCCC^oLxxviiiij.

Los dits die e any los Magnífichs moss. Jordi Burget, moss. Gabriel Marti, mossen Bernad Selia, moss. Raffel Despuig e moss. Anthoni Ballester, sinch dels magnífichs jurats de la vniuersitat e Regne de Mallorques, absent de la present Ciutat lo magnífich mossen Bernad Burgues als Çaffortesa, jurat en cap, congregats en la casa del retret de la casa de la juraria de la dita vniuersitat ensemps ab lo honorable mossen Pera Dezcallar, caualler, menor de dies, mostessaff lany present de la dita Ciutat, ffonch aquí dit e proposat per lo dit mostessaff que la dita Ciutat staua molt bruta de continu per raho de diuersos gats, cans, gallines e altres animals morts e sutzures que huns e altres lensauen per los carrers, així curribles com carrerons, la qual cosa certement era molt letia, vltra que aportaua en si, per la infeccio que les dites coses donauen, corrupcio e alteracio a les jents; dient que seria molt bona cosa e loable que, així com se praticha en Barchelona, se estipendias hun home qui amb vna bistia anas per la Ciutat

cullint e aplegant les dites coses e lensant aquelles a mar, que certement tollerant ho mes auant, es gran carrech e vergonya del dit Regne sostenir per la Ciutat les dites sutzures: la qual cosa dita e exposada per lo dit honorable mostessaff, los dits magnífichs jurats loharen e tengueren per saludable; e aquí deliberaren e concordaren que ffos logat estipendiat hun home qui de les dites coses hagues carrech. E lo dit honorable mostessaff que ja de asso, segons dix, hauia parlat ab en Valenti Rouira? qui scura e ffa neta la carnesseria de la sanch e altres sutzures, dix al dits Magnífichs Jurats ques ffessen venir lo dit Valenti e ques concordassen ab ell, que certement aquell ne pendrie carrech. Ffinalment vocat lo dit Valenti e constituït deuant los dits magnífichs jurats en lo dit loch, axí com es dit, ajustats ensemps ab lo dit honorable mostessaff, ffonch pactat e concordat entre los dits magnífichs jurats, de vna part, e lo dit Valenti, de la part altre, ço es que los dits magnífichs jurats a beniplacit llur e de lurs successors en lo dit ofici elegiren lo dit Valenti e donaren a aquell carrech que de totes les dites coses e sutzures, exceptat de ffems, tengues neta la dita Ciutat, tant los carres curribles com carrerons, ço es que ab hun asa e sarria, sobre la qual aportaria hun drap de canyem, lo qual drap los dits magnífichs jurats li donarien ab senyal de la dita vniuersitat, segons se ffa en Barchelona, anas per la dita Ciutat cullint e aplegant los dits gats, cans, gallines e altres animals morts e altres sutzures, exceptat ffems, e que aquelles portas e llensas a mar, a les torres leuaneres, en lo loch hon acostume lensar la sanch e altres sutzures de la dita carnesseria; prometent li que per ell e per lo dit asa, que en e per asso ell e tengut donar, li darien e pagarien caschun any de les CCCCL u extraordinaries viij u e asso a beniplacit dels dits magnífichs jurats, axí com es dit; lo qual carrech de les dites coses lo dit Valenti, en si acceptant, promes que en lo modo demunt dit aniria caschun dia per la dita Ciutat cullint e aplegant les dites sutzures e aquelles, axí com es dit, llensaria e aportarie a mar, ço es, a les torres llaumeres, en lo loch hon ell acostume lensar la sanch, e en asso promes es obliga ffer e prestar tota cura e diligencia; les quals viij u ffonch concordat li ffossen donades e pagades per mesades, ço es, caschun mes la rata que li tocharia. De totes les quals coses, a raquesta e manament dels dits magnífichs

jurats, ffonch ffeta e continuada per mi Joan Porquers, notari, e a present scriua de la dita vniuersitat, la present scriptura, en presencia den Jaume Merades e Miquel Badia, vergues dels dits Magnífichs Jurats, testes en asso presos e conuochats.

(ARCH. GEN. HIST. DE MALL.—*Lib del Extraordinari del Jurats de 1478 a 1480, fol. 107*)

P. A. SANXO.

BENEFICIOS DE LA PARROQUIA DE SANTA CRUZ

(CONTINUACIÓN)

IV

Beneficio de Patronato laical fundado en el altar de San Nicolás (ahora de Santa Gertrudis) por los Magníficos Juan Roig y Gilberto Roig sin constar la fecha: en 1553 lo poseía Mosson Francisco Rabassa Deán y canónigo, y mas adelante lo poseyó Miguel Terrasa, Pbro.

Después de haber fallecido el R.^{do} Pedro Gelabert, Pbro. que también lo poseyó, fué colado a D. Rafael Pons, Pbro. presentado por sí mismo como patrono por alternativa con la Sra. Jerónima Roig V.^{da} del Sr. Antonio Mir, según constaba en escritura que estos firmaron en 7 Septiembre 1554 ante Antonio Boscá, nott., y según fué declarado con providencia de la Curia eclesiástica de 20 Diciembre 1593, cuando aun lo obtenía dicho Gelabert.

Por muerte del obtentor D. Rafael Pons Pbro. fué colado el 20 Octubre 1602 al Reverendo Bernardo Nicolás de Puigdorfilá clérigo, presentado por D. Antonio Mir, ciudadano, y en ejecución de sentencia del mismo día que declaró pertenecerle el patronato en virtud de escritura de transacción que firmó con su hermano Gaspar, hijos de la citada Roig, en 8 Octubre 1598 ante Antonio Pascual, nott.

Por muerte de Puigdorfilá subdiácono, fué colado, 13 Junio 1609, al R.^{do} Juan Abadía, clérigo, presentado por Catalina Abadía y Antonia Serra hermanas (estos apellidos son los de sus respectivos maridos, pues era Pons el verdadero), patronos de aquella alternativa según la escritura que firmó D. Rafael Pons Pbro. su tío, en 7 Septiembre 1554.

Después lo permutó Abadía con D. Francisco Font, Pbro. con anuencia del citado Gas-

par Mir, siéndole colado a Font el 20 Octubre 1609.

El 26 Septiembre 1625 fué colado al Reverendo Juan Vilar clérigo, con citación de los herederos del Gaspar Mir, y por permuta con el expresado Font, Pbro.

Por muerte de Vilar fué colado el 20 Octubre 1646 al R.^{do} Miguel Juan Despuig clérigo, presentado por el Mag.^{co} Miguel Despuig sucesor del repetido Sr. Gaspar Mir, y según sentencia del mismo día.

Por † de este fué colado el 9 Marzo 1653 a Juan Pons, Pbro. en virtud de letras Apostólicas.

Por muerte de Pons, fué colado el 30 Marzo 1662 Antonio Binimelis, Pbro. presentado por el Mag.^{co} Jaime Despuig, hijo del nombrado Miguel.

Por muerte de éste, fué colado el 14 Marzo 1673 al R.^{do} Bartolomé Marques, clérigo, presentado por el mismo Mag.^{co} Jaime.

Cuyo clérigo lo permutó con otro beneficio fundado en el altar de S. Pedro y S. Pablo de la parroquia de Sólter que poseía Juan Terregó clérigo, con aprobación de dicho Despuig, y le fué colado el 3 Noviembre 1678.

Por † de Terregó en 16 Octubre 1723, fué colado el 17 Abril 1725 al R.^{do} Pedro Juan Font, Pbro. presentado por Don Antonio Gual y Despuig, hijo del citado D. Jaime Despuig, y por D. Francisco Gual y Despuig, hijo de Don Antonio.

Por † de Font en 14 Abril 1739, fué colado el 13 Julio 1741 al R.^{do} Magín Roig, Pbro. presentado por su padre D. Juan Bautista Roig donatario de aquella sola vacante que le cedieron los nombrados D. Antonio y D. Francisco Gual y Despuig, padre e hijo, con escritura de 7 Julio 1726 ante Juan Mir, nott.

Por † de Roig en 10 Octubre 1775, y teniendo solo la renta de 7 libras, 10 sueldos, 6 y algunos alodios sobre casas en esta ciudad, los patronos D. Juan Torrella y Despuig y su consorte D.ª Beatriz Gual y Despuig, hija de D. Francisco, con escritura de 23 Septiembre 1786 ante D. Antonio Servera, nott. otorgaron donación de una alternativa del patronato que debía empezar por aquella vacante a favor de Miguel Llabrés y Garriga natural de Binisalem, con la condición de redotarlo hasta la congrua de 32 libras, cuya donación fué aprobada por el Ordinario eclesiástico con decreto de 3 Noviembre siguiente: y en su consecuencia fué

redotado por dicho Llabrés añadiéndole con escritura de 15 Noviembre 1786 continuada en la Real Oficina de Amortización, 24 libras, 9 sueldos, 6 al 3 % por general obligación y en nombre precario sobre 3 cuarteradas y media de viña de número de 5 cuarteradas, sitas en el término de Alaró, antes de pertenencias del predio Sen Pontico y sobre ciertas casas de Binisalem y sobre un censo de 18 sueldos que al 3 % le prestaba el 29 Septiembre Antonio Moya (a) Maria: y después de declarado congruo por auto de 8 Marzo 1786 dado por el Obispo, fué colado el 9 al expresado D. Miguel Llabrés y Garriga, clérigo, que lo permutó con otro Beneficio de Binisalem que poseía Don Antonio Marroig, Pbro. y fué colado a éste el 14 Abril 1802.

Por † de Marroig, en 12 Febrero 1849, su pctrono por alternativa, D. Fausto Gual de Torrella y Doms, completó otra vez la congruidad añadiendo con escritura que firmó en el predio Sen Amallé de Marratxí el 2 Noviembre 1852 ante Sebastián Coll, nott. 5 libras, 13 sueldos, en 4 censos: y luego de declarado con auto de 27 Noviembre 1852 dado por el Ill.^{te} Sr. Vicario General, el buen derecho a favor del expresado D. Fausto Gual, fué colado el mismo día a favor de D. Joaquín Rosselló y Serra, tonsurado, quien actualmente lo posee y es de la Congregación de San Felipe Neri.

El patronato es alternativo entre D. Fausto Gual de Torrella y los sucesores de D. Miguel Llabrés y Garriga.

V

Beneficio de patronato laical fundado en el altar de San Juan de la parroquial iglesia de Santa Cruz por el Magnífico Sr. Pedro Burgues, sin constar la fecha.

Poseyó este Beneficio el venerable Mosson Jorge Reus, Pbro.

Más adelante lo poseyeron M.^o Miguel Garau; Jaime Antonio Carbonell clérigo; por † de éste tomó posesión del mismo en 1643 el Reverendo Bautista Carbonell, Pbro. que por su renuncia, tomó posesión en 14 Agosto 1644 el R.^{do} Mateo Rigo, clérigo.

Después en 26 Abril 1654 se la dió a Don Juan Bautista Veny que por su renuncia, la tomó el 17 Abril 1673 a Pedro Juan Mayol presentado por el apoderado general de Doña Teresa de Pinós y de Boxadors, condesa de

Zavellá, como detentora de la herencia de Don Juan de Pax olim de Boxadors.

Por renuncia de Mayol, se la dió el 20 Septiembre 1680 a su hermano Onofre Mayol clérigo, que † 16 Marzo 1722 fué colado el 7 Febrero 1723 al R.^{do} Juan Bestard, clérigo, presentado por D. Miguel Nuñez de Roxas, Juez de bienes confiscados y secuestrados.

Por † de Bestard en 24 Junio 1750 fué colado el 17 Agosto 1750 a Antonio Llabrés clérigo, presentado por D. Bernardo Antonio de Rocaberti, Boxadors, Anglesola y Pax, conde de Peralada y Zavellá.

Después de haber fallecido Llabrés, Presbítero, en 9 Abril 1777, teniendo el beneficio tan solo 5 libras, 4 sueldos, 4, de renta cobrable, el conde otorgó donación de una alternativa del patronato que debía empezar en aquella vacante a favor de D. José Llabrés, médico, el 18 Mayo 1787 ante D. Cayetano Socías, la cual fué confirmada por el Ordinario eclesiástico con Decreto de 22 de los mismos con condición de redotarlo; lo que verificó Llabrés en escritura 9 Julio 1787 en la Real Oficina de Amortización y sello 26 libras, 5 sueldos, 8, al 3 %, la cual redotación fué aprobada con auto de 12 de Julio 1787 dado por el Ordinario; y fué después colado el 7 Agosto 1787 a Don Mateo Caldés y Mora, clérigo, presentado por el redotante.

Por † de Caldés en 22 Enero 1838 resultó otra vez incógruo, y con permiso del patrono fué completada su congruidad por Jeronima Sabater y Vidal esposa de Juan Pujol, añadiéndole con escritura de 9 Mayo 1853 ante Antonio Fernández 11 libras, 19 sueldos, 9, sin descuento alguno, que impuso sobre todos sus bienes, y en nombre precario sobre una casa algorfa n.º 23 manzana 201 de la calle del Vino, que fué aprobada con auto de 25 Mayo 1853, fué colado el mismo día a D. Juan Pujol y Sabater, tonsurado, presentado por la Condesa de Peralada.

Por la copia,
AGUSTIN CAÑELLAS

(Continuará.)

Enterraments i Obits del Real Convent de Sant Domingo de la Ciutat de Mallorca

(CONTINUACIÓN)

[fol. 137] *Berga, fol. 588*.—Als 20 Juny 1754 enterraren en lo vas de Bergas el Nob. señor D. Gabriel de Berga Zeforteza, Zenglada, Valenti y Sta Cilia del habit de Calatrave, gentil home de Sa Magestad, fill de D. Gabriel de habit de Santiago y de la Sra. D.ª Isabel Forteza conjugues ya difunts. Mermassors don Gabriel de Berga, Berga y Sales son fill, la Sra. Eleenor de Berga, muller de D. Thomas Quint Zeforteza se germane, D.ª Beatriu de Berga, muller de D. Antoni Dameto y Sureda Regidor de la Ciutat, se germane y cuñats respectivo, D. Francesch Sureda de St Marti y D.ª Cecilia Zeforteza, conjugues, se neboda, D. Thomas Quint Zeforteza y D. Antoni Dameto sos nebots, D.ª Catherina Sureda y Zeforteza se neboda, D. Juan Fuster olim de Salas, D. Antoni de Salas, lo Ill.^e Sr. D. Nicolau de Salas Pre. y Canonge, la Sra. D.ª Eleenor de Salas y Cotoner viuda, la Egregia Condesa de Ayamans, la Sra. D.ª Juana Cotoner muller de D. Antoni de Salas sos cosins. Feu testament en poder de Antoni Ferrer, Nott. als primer Maix 1747. (1)

Zeforteza olim de Morro y Escofet, fol. 597.—Als 13 Novembre 1754 enterraren en la Capella de Sta Agnes la Sra. D.ª Maria Zeforteza olim de Morro, muller del Sr. D. Antoni Escofet, Thesorer General del Exercit y Regna de Mallorca, filla de D. Juan [fol. 137 v] Morro y Pastor y de la Sra. D.ª Geronima Ferrer de St Jordi ya difunts. Mermassors lo dit Sr. son marit, la Sra. D.ª Gracia, D.ª Maria y D.ª Anna Escofet donzella germanes, ses fillas, lo señor D. Francisco Chateaufort, Mariscal de camp, D. March Antoni Net sos gendres, D. Antoni Ferrer de St Jordi y D.ª Geronima Morro se neboda, D.ª Theresa Ferrer, D. Francisco Ferrer de St Jordi sos cosins, la Sra. Theresa Solá se cuñada. Feu testament en poder de Barthomeu Martorell, Nott. als 12 Novembre 1754. (2)

(1) No encuentro este testamento en los libros de dicho notario.

(2) Archivo de Protocolos, legajo de testamentos de este notario, sin foliar.

Canals, fol. 650.—Als 4 Movembre 1755 enterraren la Sra. D.ª Margarita Canals donzella, filla de Joan y de la Sra. Antonia Bisbal. Mermassors la Sra. Catherina Canals viuda se germane, D. Miquel Malondra, D. Juan, don Francesch Pre. Sor Margarita monge de la Concepcio, y D.ª Antonina Malondra, don Barthomeu Estade Prom y D.ª Geronima Perello y Gastingell sos nebots. Feu testament en poder de Kristofol Fonollar, Nott. als 18 Abril 1754. (1) Sta Eulalia.

Llibre 7 de Obras Pias que compren los anys 1756 en 1771

Berga, fol. 1.—Als 28 Novembre 1756 enterraren en lo vas de Bergas el Nob. señor D. Gabriel de Berga [fol. 138] Berga y Salas, Zeforteza, Zenglada y Valenti fill de D. Gabriel de Berga y Zeforteza, del habit de Calatrave, Gentil home de Camara, y de la Sra. D.ª Eleenor de Berga y Salas ya difunts Mermassors lo Exm. Sr. Marques del Cairo, Comandant y Capita General del Present Regna de Mallorca, lo Ill.^e Sr. D. Pedro Antoni Fernandez, Inquisidor de este Regna, la Sra. D.ª Eleenor de Berga viuda del Sr. D. Thomas Burgues Zeforteza se tia, la Sra. D.ª Beatriu de Berga, muller del Sr. D. Antoni Dameto y Sureda de St Marti, lo Nob. Sr. D. Francesch Dameto fill de dit D. Antoni, la Sra. D.ª Cecilia Zeforteza y Berga, viuda del Sr. D. Francesch Sureda de St Marti, filla de dit D. Thomas y de dita señora D.ª Eleenor se tia, y la Sra. D.ª Catherina Sureda. Feu testament en poder de Antoni Juan Serra, Nott. als 17 Abril 1756. (2)

Gual Desmur y Pueyo, fol. 4.—Als 10 Dezembro 1746 enterraren en lo vas de Guals el Sr. D. Gregori Gual Desmur y Pueyo, Mariscal de camp y actual Thinent General de los Reals Exercits, fill de Gregori (3) y de la Sra. D.ª Magdalena Pueyo. Mermassors la Ill.^e Sra. D.ª Benita del Barco se muller [fol. 138 v] D.ª Magdalena Gual y Pueyo se germane, D. Jordi Dameto y la Sra. D.ª Magdalena Gual conjugues sos nebots, lo Ill.^e Sr. D. Joseph de Pueyo

(2) No encuentro este testamento en el Protocolo de dicho notario.

(3) Arch.^o de Protocolos. Libro de testamentos de este notario, fol. 26 2.º Indice.

(3) El nombre del padre está equivocado debe decir Agustín.

Pre. Thesorer y Canonge de la St Iglesia de Mallorca y Jutge de competencias, son cosi y lo Ill.^e Sr. Marques de Campofranco. Feu testament en poder de Miquel Llabres, Nott. als 4 Juliol 1739. (1)

Cotoner, fol. 10.—Als 25 Dezembre 1756 enterraren en la Capella de la Purisima propia de Cotoners: el Sr. D. Antoni Cotoner, Comenador, fill de Miguel y de la Sra. D.ª Eleenor de Sales. Mermassors la dita se mare, D. Francesch Cotoner son germa, la Sra. D.ª Magdalena Cotoner Condessa de Ayamans, y la señora D.ª Beatriu Cotoner, muller de D. Ramon Puigdorfila ses germanes, la Sra. D.ª Juana Cotoner viuda condessa de Montenegro y de Montoro, la Sra. D.ª Maria Cotoner y Gual viuda, la Sra. D.ª Margarita Salas viuda condessa de Ayamans, Sor Catharina Sales monge de Santa Clara, la Sra. D.ª Juana Cotoner muller de don Antoni Sales ses tias, D. Juan Sales, Gentil home de Se Magestad, cavaller de la llave dorada, lo Ill.^e Sr. D. Nicolau de Sales Pre. y canonge sos onclos, [fol. 139] la Sra. dona Magdalena Cotoner muller de lo Ill.^e Sr. don Fernando Chacon, Oidor de la Real Audiencia, la Sra. D.ª Melciona Despuig viuda, D.ª Catherina Sales muller de D. Thomas Veri, la señora D.ª Chatherina Togores, muller de D. Agusti Sureda, del habit de Alcantare, y la Sra. dona Catherina Sureda de St Marti ses cosinas, lo Sr. D. Ramon Despuig conde de Montenegro, lo Sr. D. Nicolau Despuig, Bayle de Mallorca, lo Sr. D. Llorens Despuig, Pre. y canonge y sumiller de cortina de Sa Magestad, D Salvador Sureda, D Francesch Sureda de St Marti germans, lo Sr. D. Francesch Cotoner y Llupia Marques de Ariany, D, Antoni, D. Ramon y D. Juan de Togores. Feu testament en poder de Juan Mir, Nott. als 2 7bre. 1749. (2)

Net, fol. 16.—Als 15 Janer 1757 enterraren en lo vas de Escofets lo Sr. D. March Antoni Net, fill de Pera Geroni y de la Sra. D.ª Catherina Amar y Montaner. Mermassors la señora D.ª Maria Escofet se muller, D. Pera Geroni Net son fill, D.ª Catherina Net se filla, D. Francesch y D. Pera Jeroni Net sos [fol. 139 v] germans, D. Antoni Escofet Contador Real son sogre, la Sra. D.ª Gracia y D.ª Anna Escofet

ses cuñades, lo Ill.^e Sr. D. Francesch Amar y Montaner, Marques del Reguer, lo Ill.^e señor D. Francisco Chateaufort, Mariscal de Camp son cuñat, la Sra. D.ª Beatriu Gual se tia y D. Joachim Homs. Feu testament en poder de Juan Oliver y Roig, Nott. als 9 Janer 1757. (1)

Sales y Cotoner, fol. 20.—Als 22 Janer 1757 enterraren en lo vas de Cotoners a la Purissime, la Sra. D.ª Eleenor Sales y Cotoner viuda. Mermassors lo Ill.^m Sr. D. Llorens Despuig y Cotoner Bisbe de Mallorca, D. Francesch, don Antoni, del habit de St Joan, D.ª Magdalena Condessa de Ayamans y D.ª Beatriu Cotoner sos fills, lo Nob. Sr. D. Ramon Puigdorfila, lo Egregio Sr. D. Jaume de Togores, conde de Ayamans sos gendres, D. Antoni de Sales, lo Ill.^e Sr. D. Nicolau Sales Pre. y Canonge sos germans, la Egregia Sra. D.ª Margarita Sales viuda condessa de Ayamans y Sor Catherina Sales, Religiosa de Sta Clara ses germanes, la Egregia Sra. D.ª Juana Cotoner y Despuig condessa de Montenegro, la Sra. D.ª Maria Cotoner y Gual viuda, [fol. 140] la Sra. dona Juana Cotoner y Sales ses cuñades, las señoras D.ª Catherina Sales, muller de D. Tomas de Veri, D.ª Catherina Togores, muller de don Agusti Sureda del habit de Alcantare, Sor Margarita Togores, Religiosa del Convent de Sta Clara, D.ª Melsidora Despuig y Cotoner viuda del Nob. Sr. D. Antoni Puigdorfila, la Ill.^e Sra. D.ª Magdalena Cotoner, muller del Ill.^e Sr. D. Fernando Chacon Manrique de Lara Oidor de la Real Audiencia, Sor Maria y Sor Anna Despuig, Religiosas de Sta Magdalena, Sor Catherina Sureda St Marti Religiosa de Sta Theresa, la Ill.^e Sra. D.ª Magdalena Sant Marti, Marquesa de Barbera, del Principat de Cataluñe ses nebotas, la Egregia Sra. D.ª Maria Dameto y Despuig, condessa de Montenegro y de Montoro, D.ª Honofre Net y Togores, dona Josepha Pinós y Sureda St Marti ses nebotas, lo dit Sr. D. Fernando Chacon, lo dit D. Agusti Sureda, lo Egregio Sr. D. Ramon Despuig, Conde de Montenegro y de Montoro, lo Ill.^e señor D. Nicolau Despuig, Bayliu de Gracia. lo Ill.^e Sr. D. Ramon Despuig Pre. y Cabiscol de la Sta Ig.^a de Mallorca, lo Sr. D. Thomas Veri, D. Salvador Sureda St Marti, D. Francesch Sureda St Marti, D. Antoni Togores, D. Ramon [fol. 140 v] y D. Juan Togores

(1) Archivo de Protocolos. Libro 2.º de testamentos de este notario, fol 233.

(2) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(1) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

Secrista de la cathedral de Mallorca, D. Thomas Veri, D. Salvador Sureda St Marti, don Francesch Sureda St Marti, lo Ill.^e Sr. D. Joseph Pinos Marques de Barberan, del Principat de Catalunya, el Sr. D. Antoni Sales y Cotoner sos nebots, las Sras. D.ª Margarita Despuig y Fortuny viuda, D.ª Eleonor de Berga y Zeforteza, D.ª Beatriu Berga y Dameto, y lo Noble Sr. D. Gabriel de Berga, Gentil home de se Magestad. Feu testament en poder de Joan Mir, Nott. Als 14 8bre 1752. (1)

Escofet y Morro, fol. 29.—Als 5 Mars 1757 enterraren en lo vas de sos pares, la señora D.ª Anna Escofet y Morro, donzella, filla de don Antoni Escofet, Contador Principal del Regna de Mallorca y de la Sra. D.ª Maria Zeforteza olim de Morro. Mermassors lo dit son pare. Feu donació causa mortis en poder de Ramon Pasqual, Nott. als primer Fabrer 1757. (2)

[fol. 141] *Doblado y Vallecas, fol. 40.*—Als 13 Maix 1757 enterraren en lo vas de son marit, la Sra. D.ª Orosia Doblado y Vallecas muller del Ill.^e Sr. D. Juan Antoni Ballesteros, oidor de la Real Audiencia. Mermassors el Sr. D. Francisco Ballesteros, Alcayde Major de esta Ciutat, la Sra. D.ª Maria Luisa Ballesteros viuda del Sr. D. Barthomeu St Andreu sos fills, D.ª Anna St Andreu y D. Antoni Escofet. Theoror General. Feu testament en poder de Francesch Gomila, Nott. als 29 Agost 1751 y codicils als 10 Maix 1757 en poder del mateix Nott. (3)

Bosscauy y Chateaufort, fol. 79.—Als 21 Janer 1758 fue supultado en el Sepulcro de su capilla de S.^a Catalina de Ricci el Sr. D. Francisco Bosscauy y Chateaufort, Mariscal de Campo de los Reales Exercitos, hijo de D. Juan y de la Sra. D.ª Maria Ana Bastina de la Ciudad de Namur en Flandes y domiciliado en esta de Palma. Albaceas D. Antonio Escofet contador general de este Reyno su suegro, la Sra. D.ª Gracia Escofet, y Zeforteza su mujer y la Sra. D.ª Maria Escofet viuda de D. Marcos Antonio Net su cuñada. Testamento en poder de Ramon Pasqual, Not.^o a 27 Novembre 1757. (4)

(1) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(2) Archivo de Protocolos. Legajo de minutas de testamentos de este notario, sin foliar.

(3) No encuentro este testamento en los libros de este notario.

(4) Arch.^o de Protocolos, legajo de testamentos de este notario, fol. 39.

[fol. 141 v] *Dezcallar, fol. 81.*—Als 19 Mars 1758 enterraren en lo seu vas dins la Capella del Rosser el Nob. Sr. D. Miguel Juan Dezcallar y Zamudio, fill de D. Garau y de la Sra. D.ª Beatriu Dezcallar, conjugues. Mermassors la Sra. D.ª Josepha Ignacia Armendaris se muller, la Sra. D.ª Beatriu Dszcallar se cocina. Sor Maria Josepha Dezcallar se filla, dona Maria Theresa Armendaris, D. Ramon de la Cavalleria conjugues sos cuñats. Feu testament en poder de Valenti Terrers, Nott. als 29 Janer 1756 (1)

Estada, Prom y Serra de Marina, fol. 105.—Als 14 Agost 1758 enterraren en lo vas de son marit, la Sra. D.ª Maria Estada Prom, muller del Sr. D. Antoni Serra de Marina. Mermassors lo dit son marit, D. Pedro y D.ª Dionisia Serra donzella, sos fills, D. Barthomeu Estada Prom son germa y D.ª Antonia Malonlondra se muller, D.ª Antonina y D.ª Catherina Estada Prom ses germanes, D.ª Isabel y dona Maria Serra ses cuñades, D. Francisco Pizá y Mezquida son cosi. Feu testament en poder de Joseph Bernad, Nott. als 15 Nov.^e 1755. (2)

[fol. 142] *Moragues, fol. 128.*—Als 26 Deembre 1758 enterraren la Sra. D.ª Isabel Moragues donzella, filla del D.^{or} en ambos drets D. Matheu y de D.ª Lucrecia Font y Morey. Mermassors D. Matheu, D. Pedro Francesch y D. Guillem Moragues, D. Juan Odon Palou de Comasseme, D.ª Juana Anna Martorell y dona Lucrecia Palou sos nebots. Feu testament en poder de Pera Juan Canals, Nott. als 28 Mars 1755. (3)

Sureda y Valero, fol. 131.—Als 25 Janer 1759 enterraren en lo vas de Valeros el Noble Sr. D. Agusti Sureda Valero, del habit de Alcantare, fill de D. Antoni, del habit de Monteza, y de la Sra. D.ª Francina Fortuny St Juan y Sureda olim conjugues. Mermassors lo Ill.^e señor D. Pedro Antonio Fernandez Arcaya y D. Joseph de Carceres Inquisidors del present Reyna, lo Ill.^e Sr. D. Joseph Ignacio Pizarro del Consell y oidor de la Real Audiencia, la

(1) Archivos de Protocolos, libro de testamentos de este notario, de 1731 a 1762, fol. 142.

(2) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1748 a 1763, fol. 108 v. (la fecha 5 Noviembre).

(3) No encuentro este testamento en el protocolo de dicho notario.

Egregia Sra. D.ª Margarita de Sales y Togores, condessa de Ayamans se sogra, la Sra. dona Catharina Togores se muller, la Sra. D.ª Francina Sureda y Dezbrull se filla, la Sra. D.ª Eleonor Sureda y Serralte y la Sra. D.ª Isabel Sureda [fol. 142 v] y Desbrull viuda ses germanes, lo Egregio Sr. D. Jaume de Togores conde de Ayamans, D. Antoni, D. Ramon y D. Juan Togores sos cuñats, D. Francesch, Fray D. Antoni, Fray D. Ignaci Desbrull, del habit de Sant Juan, sos nebots y D. Joseph Serralte son nebot. Feu testament en poder de Xristofol Fonollar, Nott. als 13 Nov.^e 1754 y codicils al 26 Sbre. 1755 en poder del mateix Nott. (1)

Finós y Vilallonga, fol. 214.—Als 7 Juliol 1760 enterraren en lo vas de Vilallongas, la Sra. D.ª Maria Francina Pinós, filla de D. Joseph Delantorn Pinos y de la Sra. D.ª Josepha Pinós, Marquesos de Barberan, de la Ciutat de Barcelona, y muller de D. Francesch Vilallonga y Truyols. Mermassors el dit son marit, el Sr. D. Gaspar de Vilallonga y Mir y la señora D.ª Eleonor Truyols, conjugues, sos sogres, la Sra. D.ª Catherina Gual y Truyols viuda Marquesa de la Torre, se avia, D. Joseph Pinós, Marques de Barberan son germa, y D.ª Magdalena Sureda St Martí, Marquesa de Barberan, se cuñada, D.ª Maria Anna Pinós se germine y D. Francisco Blanes condes de Sentellas, D.ª Maria [fol. 143] Josepha Pinós se germane y D. Salvador Sureda St Martí conjugues, D.ª Maria Raymunda Pinos donzella se germane, D. Nicolau Vilallonga y Truyols Pre. y canonge son cuñat, D. Joseph de Vilallonga del habit de St Joan, D.ª Anna de Vilallonga y D. Jordi Puigdorfila conjugues, D.ª Ignacia Vilallonga y D. Nicolau Dameto conjugues sos cuñats, D.ª Maria Truyols donzella, D. Fernando Truyols y D.ª Ines Fortuny, marquesos de la Torre, conjugues, D. Francisco Truyols Pre. y canonge, la Sra. D.ª Cayetana Xammar se tia, D.ª Juana Vilallonga y D. Juan Antoni Fuster conjugues, D. Jaume Brondo, del habit de Calatrave y D.ª Anna Puigdorfila conjugues y D. Manuel Ferrer Proxita sos onclos. Feu testament en poder de Joseph Bernat, Nott. als 27 Fabrer 1750 (2)

Canals, fol. 229.—Als 31 Sbre. 1760 enterraren en lo vas de los señor Canets, la señora D.ª Catherina Canals, viuda del Ill.^e señor D. Miquel Malonda, oidor de la Real Audiencia. Mermassors D. Miquel, D. Juan y don Francesch Malonda, Pre. sos fills, D.ª Antonina y Sor Margarita Malonda, monge de la Concepcio ses filles, D.ª Geronima Parelló y Gastinell se nora, D. Barthomeu Estade Prom son gendre. Feu testament en poder de Xristofol Fonollar, Nott. als 31 Mars 1758. (1) St Eulalia.

[fol. 143 v] *Palou Antich de Llorach, fol. 266.*—Als 21 Maix 1761 enterraren en lo vas de sos pares, lo Sr. D. Mariano Francesch Antich de Llorach, fill del Ill.^e Sr. D. Juan Miquel Palou Antich de Llorach, Regidor de esta Ciutat y de la Sra. D.ª Anna Poquet. Mermassors la Sra. D.ª Juana Bauza se muller, D.ª Geronima Antich viuda se germane, viuda de don Francisco Bauzá y Comellas, la Sra. D.ª Anna Antich de Llorach se germane y el Sr. D. Pedro Dezcallar y Dameto son marit, la Sra. Sor Francina y Sor Maria de Llorach ses germanes, monges del convent del Olivar. Feu testament en poder de Gabriel Sabater y Rosselló, Nott. als 22 7bre. 1761. (1)

Bennassar, fol. 275.—Als 26 Juliol 1761 enterraren la Sra. Juana Anna Bennassar, viuda del Sr. Andreu Garau, del Predio Son Garau de Campanet. Mermassors Matheu y Juana Garau, muller del honor Pera Joseph Bennassar de Son Estrany y Sor Elizabet Garau, Religiosa del convent de Inca sos fills, Agnes Bennasser, muller del honor Antoni Serra de Marina de la Pobla y Magdalena Bennassar, viuda del Dor. en medicina Jaume Bennassar de Campanet ses germanes, la Sra. Margarita Martorell se cuñade, viuda del Sr. Barthomeu Bennassar de Monnaba, el D.^{or} en ambos [fol. 144] drets Barthomeu Bennassar de Monnaba, el P. Fray Pera Joseph Bennassar, Religios Carmelita sos nebots, y Barthomeu Bennassar de Alcorayet de Campanet. Feut estament en poder de Miquel Bennassar, Nott. als 22 Agost 1745 (3)

(1) No encuentro este 'estamento en los libros de dicho notario.

(2) Archivo de Protocolos. Libro de testamentos de Gabriel Rosselló y Sabater de 1754 a 1763, fol. 59. (son codicilos)

(3) Archivo de Protocolos.—2.ª Protocolo de últimas voluntades de este notario, fol. 227.

(1) Arch.^o de Protocolos. Libro 2.º de testamentos de este notario, folios 155 y 16 respectivamente.

(2) Arch.^o de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1748 a 1763, fol. 138.

Verí, fol. 276.—Als 2 Agost 1761 enterraren en lo vas de Verins, el Sr. D. Thomas de Verí, fill de Pedro y de la Sra. D.ª Francina Zeforteza conjugues. Mermassors la Sra. D.ª Catherina Sales se muller, D. Pedro Joseph de Verí son fill, el Sr. D. Thomas Burgues Zeforteza, D. Thomas Zeforteza y Dameto, D.ª Juana Sureda St Martí viuda se cuñade, D.ª Elcenor de Berga, muller de dit D. Thomas, D. Thomas Zeforteza y Berga, D.ª Francina de Verí, muller de D. Juan Sureda, D. Joseph de Boxadors, D.ª Cecilia Zeforteza, viuda de D. Francesch Sureda St Martí, don Ramon Fortuny y dona Magdalena Puigdorfilá se muller, don Fernando Truyols, Marques de la Torre y D.ª Aynes Fortuny se muller, el Marques de Vivot, don Antoni Sales y Berga y D.ª Juana Cotoner se muller, lo Ill.^c Sr. D. Nicolau de Sales, Pre. y canonge, D.ª Eleenor y D.ª Margarita de Sales germanes y Sor Catherina Sales, Religiosa del convent de Sta Clara. Feu testament en poder de Miquel Seguí, Nott. als 29 Juliol 1751. (1)

[fol. 144 v] *Amar y Muntaner, fol. 293.*—Als 29 8bre. 1761 enterraren en la Capella de Sta Catherina verge y mártir, vas de sos majors, lo Ill.^c Sr. D. Francesch Amar y Muntaner y Dameto, marques del Reguer, Bisconde de Prexana, cavaller profes del habit de Calatrave, Gentil home de camara de Sa Magestad y Thinent Coronell de Dragons de los Reales Exercits, fill de D. Francesch Amar y Muntaner, del habit de Calatrave, y de la Nob. Sra. D.ª Maria Dameto. Mermassors la Nob. Sra. D.ª Beatriu Zenglade de Puigdorfilá se muller, D. Joseph de Muntaner Zenglade Sureda y Gual son fill, la Sra. D. Ignacia Truyols y Fortuny se nora, D.ª Beatriu Muntaner y Zenglade, y D.ª Catherina ses fillas, lo Sr. D. Juan Senmanat y Boxadors y la Egregia Sra. D.ª Maria Josepha de Clariana y Muntaner conjugues, condes de Munter sos nets, Sor Juana Muntaner y Dameto, monge de Sta Magdalena y Sor Maria Muntaner y Dameto, monge de dit convent, y Sor Elizabet Muntaner y Dameto monge de Santa Clara, ses germanes, lo Ill.^c Sr. D. Antoni de Meca y Cardona y la Ill.^c Sra. D.ª Maria Zenglade y Puigdorfilá conjugues, Marquesos de Ciutadilla sos cuñats, lo Nob. Sr. D. Jaume Brondo, del habit de Calatrave son cuñat, don

(1) Archivo de Protocolos. Libro segundo de testamentos de este notario, fol. 125.

Pedro Geroni y D. Francesch Net, Pre. sos nebots. Feu testament en poder [fol. 145] de Miquel Morey, ciutada militar, Nott. als 26 Abril 1760. (1)—E apres ab los codicils que ordona ab el mateix Nott. als 27 Novembre 1761. (2) Disposgè y añadi las obras pias siguens: Elegeix Mermassors lo Exm. Sr. Marques de la Mina, Grande de España de primera clase y Capita General de los Reales Exercits del Principat de Cataluña y la Exma. Sra. Marquesa de la Mina y Duquesa de Prelada y damma de la Reyna con exercisio, conjugues, cuya fa no per vanidad que tingue si solament per haverlo omitid per olvido, assent tan de la seua persona y casa.

Serralte, fol. 237.—Als 10 Abril 1762 enterraren en lo vas de sos majors, lo Nob. señor D. Joseph Serralte y Castell, fill del señor D. Diego y de la Sra. D. Eleenor Sureda, conjugues. Mermassors la dita se mare, Sor Francina Serralte, monge de Santa Magdalena y D.ª Isabel ses germanes, D. Juan Capecelatro, Capita del Regiment de Infanteria de Napsos son cuñat, la Sra. D.ª Isabel Sureda viuda y la Sra. D.ª Catherina Togores viuda ses tias, la Sra. D.ª Maria de Sales viuda, D. Francesch Desbrull Pre. Fray D. Ignaci Desbrull [fol. 145 v] del habit de Sant Juan, la Sra. dona Beatriu Desbrull viuda, la Sra. D.ª Francina Sureda donzella, los Ill.^c Sr. D. Pedro Caro y la Sra. Margarita Sureda conjugues, marquesos de la Romana y la Sra. D.ª Maria Sureda donzella sos cosins. Feu testament en poder de Christofol Fonollar, Nott. als 8 Abril 1762. (3) Sant Jaume.

Martorell, fol. 333.—Als 11 Juny 1762 enterraren el Sr. Juan Odon Martorell, ciutada militar, fill de Pera Juan y de la Sra. Anna Pons. Mermassors la Sra. Catherina Rotger se muller, D. Agustí Ruis, oficial major del Real patrimoni, el discret Barthomeu Martorell y Ordines y el Rd. Geroni Reus. Feu testament en poder de Juan Oliver y Roig, Nott. als 31 Mars 1750. (4)

(1) Arch.^a de Protocolos, legajo de ultimas voluntades de Miguel Morey (mayor y menor) n.º 60.

(2) Arch.^a de Protocolos, id. id. id. (id. id.) n.º 71.

(3) Archivo de Protocolos. Libro 2.º de testamentos de este notario, fol. 333.

(4) Arch.^a de Protocolos, legajo de testamentos de estenotario, fol. 8.

Sureda y Valero, fol. 360.—Als 17 Janer 1763 enterraren en lo vas de Valeros la Nob. Sra. D.ª Francina Sureda Valero donzella, filla de Agosti y de la Sra. D.ª Anna Desbrull y Dameto. Mermassors la Sra. D.ª Francina Fortuny y S.ⁱ Juan se avia, D. Agustí Sureda Valero son pare y D.ª Catherina Togores conyugues, D. Francesch Balthazar Thomas, dona E'eenor Sureda y Serralte [fol. 146] viuda y D.ª Isabel Sureda y Desbrull viuda ses tias. Feu testament en poder de Miquel Montserrat, Pre. y Nott. als 18 Juliol 1741. (1) Santa Eulalia.

Sant Andreu y Muntaner, fol. 381.—Als 4 Juliol 1763 enterraren en lo vas de sos pares, la Sra. D.ª Maria S.ⁱ Andreu, muller de don Joseph Muntaner. Mermassors, son marit, don Balthazar Muntaner son sogre, D. Nicolau y D. Gabriel S.ⁱ Andreu, Pre. sos germans. Feu testament en poder de Pera Francesch Llompart, Nott. al primer Maix 1763 (2) Es de la Parroquia de Sant Jaume.

Reus Vallés y Berga, fol. 416.—Als 15 Maix 1765 enterraren en lo vas de sos majors, D. March Reus Valles y Berga, Regidor perpetuo de esta Ciutat y Alguazir mayor de la Real Audiencia, fill de D. Miquel Valles y de D.ª Monica Berga. Mermassors D. Miquel Valles, del habit de Alcantare, D.ª Monica Valles, viuda de D. Geroni Morell de Pastrix y dona Clara Valles, muller de D. Juan Truyols sos fills, D.ª Clara Orlandis se muller, la señora D.ª Magdalena Gual, muller de dit D. Miquel son fill, se nora, D. Pera Juan Morell, del habit de Calatrave [fol. 146 v] son net y el Sr. D. Francesch de Vilallonga y Valles son nebot. Feu testament en poder de Juan Ginard, Nott. als 31 Mars 1746 (3) Santa Creu.

Vilallonga, fol. 426.—Als 8 Agost enterraren en lo vas de Vilallongas, el Sr. D. Ramon de Vilallonga, fill de D. Jaume Juan y de la Sra. D.ª Geronima Rossinol. Mermassors, dona Maria Agnes Truyols se muller, lo R.^d D. Jaume Juan de Vilallonga, Pre. son germa, la señora

Sor Magdalena Truyols, monge de Santa Margarita y Sor Catherina Truyols, monge de Santa Magdalena ses cuñades. Feu testament en poder de Barthomeu Martorell, Nott. als 24 Sbre. 1758. (1) Santa Eulalia.

JAIME DE OLEZA Y DE ESPAÑA.

(Continuará.)

HISTORIA

del Colegio de Ntra. Sra. de Monte-Sión, de la Compañía de Jesús, de la Ciudad de Mallorca, desde su principio con el orden de los Rectores, y años.

(CONTINUACIÓN)

Embarcados pues a 13 de Noviembre los 8 Esclavos nros. vestidos del mismo modo que yvan en Argel, por razon del salvo conducto, y señas que llevavan, prosiguieron su navegacion y llegaron a Val.^a donde fueron recibidos con extraordinaria charidad, y alegria de los nros. Y por orden de nro. P.^o Provincial fueron repartidos por varios Collegios, conforme los empleos y exercicios del Noviciado, y de letras en que havian de ser empleados. Esto es lo principal que ha parecido dezir en la pnte. Relacion del cautiverio y rescate de nros. P.^{es} y H.^{os} Escolares, y Novicios que fueron esclavos. Del rescate y libertad del P.^o Vaylo, y H.^o Alcover se dira abaxo en los dos años siguientes.

Queda agora referir solamente dos misiones que deste Coll.^o a la parte forana en este año se hizieron de grande pla. de Dios y provecho de las almas. La 1.ª Mission fue a la Villa de Porreras, donde se quitaron muchas tahurerias de juegos, muchos abusos de jurar la cabeça, y nobre. de Dios, y de decir palabras deshonestas, y lascivas, de que no hacian caso, siendo muy dañosas al alma contra el 6 mandamiento. Introdújose que los Hombres y Mugerres yendo, y bolviendo de la villa al campo rezassen el Rosario. Quitaronse enemistades. Dos Domingos huvo Comunion General: y apenas quedo en la villa hombre, ni muger que pudiesse comulgar que no comulgasse, y que no ganasse el Jubileo. El ulti no Domingo se hizo una procession co. el SS.^o Sacram.^{to} co. tanta devocion

(1) No encuentro este testamento en los legajos de dicho notario.

(2) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, fol. 49 del año 1763.

(3) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, pliego de 1764, fol. 12.

(2) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, sin foliar.

que dixo el Rector, nunca havia visto tal. Quedo aquella villa en lo espiritual muy reformada.

La 2.ª Mission fue a la villa de Hinca, donde estava el Sor. Canonigo Raphael Alberti, natural de la misma villa, que havia procurado, y pedido se hiziesse esta Mission: y quiso que los P.^{es} fuessen hospedados en su casa; donde estaban con la comodidad, y quietud que tuvieran en el Coll.^o En llegar los P.^{es} una tarde a Hinca, fueron la mañana siguiente a S.^{to} Domingo, y un P.^e dixo missa alli: y despues hablo con el Superior, y P.^{es} confesores de aquel convento, declarandoles el fin e intento para que venian: y suplicandoles que les ayudasen en las Confesiones, y en el remediar pecados, y abusos de la Villa. Despues fueron al Monasterio de St Fran.^{co} y el otro P.^e dixo missa alli; y acabada la missa hablaron al P.^e Guardian, y Confesores del mismo convento, declarandoles tambien su intento, suplicandoles les ayudassen assi mismo en las confesiones. Aprovecharon mucho estas juntas; porque los P.^{es} de ambos Monasterios conuenalmente fueron muchas vezes a oyr los sermones, y doctrinas Xpanas. de la Mission. y ayudaron a confessar todo el tpo. de la Mission con mucho fruto de las almas, y edificacio. de todo el pueblo. Y todos a la una procedieron con mucha paz y unió. Fueron 8 los Religiosos de ambos conventos. que ayudaron a confessar; y los Clerigos siete. Quatro semanas se entretuviero. los dos P.^{es} en esta Mission. La 1.ª Semana se confesaron tres mil. Mas acudieron tantos de las Villas, y posesiones comarcanas que a duras penas bastavan todos los Confesores juntos. La conversion de las Almas fue extraordinaria. El Bayle, y Jurdos hizieron pregon que durante la Mission cessassen bayles, y se cerrasen los Bodegones. En los sermones eran tantas las lágrimas, y tan altos los gritos de dezir todos, Sor. misericordia, que las Monjas de su Monasterio que dista mucho de la Igla. Parrochial, sentian las bozes. Remediaronse muchos amancebados, muchos malos tratos y usuras en ventas compras y emprestitos. Uno firmo aucto de perdon a su enemigo, yendo el mismo a buscar el Notario. Cada Domingo, y fiesta havia communio gnal. Y el ultimo dia de fiesta de la Mission passaron de tres mil comuniones. Una muger a quien tres vezes se le aparecio el Demonio, fue instruida y librada para defenderse y ahuyentarle.

Otra muger publica pecadora, y lazo del Demonio se couirtio co. tal fervor que publicamente confessava sus pecados publicos; y se arañó el rostro de modo que ensangrento el Rosario: y confessandose generalmente se recogio a una casa honrada, y recogida. Un hombre que havia 30 años que estava en mal estado, se convirtio, remedio y confesso generalmente. Otros determinados de matar a uno, oyendo la Doctrina y Sermon desistieron de su proposito. A los Clerigos solos en la Sacristia se hizieron plasticas con fruto: como tambien al Monasterio de Monjas; a las quales se dieron por diez dias los exercicios de nro. B. P.^e Ignacio. Y no pudiendolas los nros. P.^{es} confessar, dieron de una cuenta de sus conciencias, con fruto grandissimo de sus almas. Finalmente fue tanta la comocion de la gente secular, y eclesiastica, y tal la reformatio de costumbres que dixo un varon Eclesiastico docto, que illa redolebant Ecclesiam primitivam. Y por remate de la Mission, el ultimo dia de fiesta, haviendo precedido por la mañana communio gral. de mas de tres mil almas, se hizo por la tarde solemne procesion del SS.^o Sacram.^{to} por el pueblo como si fuera el dia de Corpus Xpi. en la qual se hallaron los dos Conventos de St Fran.^{co} y S.^{to} Domingo con toda la Clerecia, haviendo estado todo aquel día el SS.^m Sacram.^{to} patente. El dia de la Concepción de N.^a Señora el P.^e Guardian de St Fran.^{co} pidió que un P.^e de los nros. dixesse la missa, y otro predicasse. Acu.fo todo el pueblo y celebrose aquella fiesta en dicho Monasterio de St Fran.^{co} con extraordinaria devocion, y concurso de gente, con edificación de todos.

Esto es lo principal que havia que dezir cerca de lo que en este Coll.^o passo el año 1609. dexando de escribir muchas otras cosas particulares, por no ser tan principales, y por no hazer la Historia larga.

MARTÍN GUALBA, S. J.

(Continuará).

PREU DE SUSCRIPCIO
SIS PESETES L'ANY

ESTAMPA D'EN GUASP.